

QƏRBİ GERMAN DİLLƏRİNİN MÜASİR ALMAN DİLİNƏ
TƏSİRİ VƏ LİQVİSTİK TƏHLİLİ

Giriş. Hind-Avropa dillərinin german qrupu qismən dünyanın bir çox yerlərinin müstəmləkələşməsi ilə əlaqədar olaraq çoxlu sayda danışanlara malikdir. Eyni zamanda german qrupundakı müxtəlif dillərin sayı kifayət qədər məhduddur. Hind-Avropa dil ailəsinə aid olan bütün german dillərinin törəmə olduğu ehtimal edilir və belə dilə proto dil deyilir. Proto-dil nədir? “Linqvistikada ana dili və ya proto dil əsasən hipotetik və ya yenidən qurulan və çox vaxt sınaqdan keçirilməyən bir dildir; bu dildən təkamül yolu ilə yeni dillərin meydana gəldiyi və dil ailəsinin yarandığı güman edilir. Tarixi liqvistikanın ağac modelində yerləşdirilmiş bir proto-dil nəsil ağacı metaforasında proto-dil ana dil adlandırılmalıdır. Başqa bir təriflə izah etsək, səs quruluşu məna və forma baxımından bir-birindən az-çox fərqlənən dil və ya şivələrin kök etibarı ilə naməlum bir tarixdə birləşdiyi ümumi dillər bu anlayış altında cəmlənir” (7).

Bu “Proto-alman dili ailə ağacı” dillər arasındakı genetik əlaqələr haqqında fikirlər irəli sürür. “Proto-alman dili ailə ağacı”nın budaqlarına diqqət edək: Proto-alman dili 3 budağa ayrılır və budaqda olan dillər də müəyyən kiçik dillərə ayrılır:

1. Qərbi german dili (West Germanic) öz növbəsində iki budağa ayrılır: 1. Anqlo-Friz (Anglo-Frisian) – Köhnə İngilis dili (Old English); İngilis dili (English); Köhnə Friz dili (Old Frisian); Friz dili (Frisian); 2. Proto-Alman (Proto-German) – Köhnə yuxarı alman dili (Old High German); alman dili; idiş; Köhnə yuxarı alman dili [*yuxarı sakson yuxarı holland*] (Old Low German [*Old Saxon Old Dutch*]); Yuxarı alman dili (Low German); Holland afrikaans (Dutch Afrikaans).

2. Şimali german dili [*Köhnə Nors*] (North Germanic [*Old Norse*]) – island dili (İcelandic); Farer dili (Faroese); norveç dili (Norwegian); danimarka dili (Danish); İsveç dili (Swedish)

3. Şərqi german dili (East Germanic) – qotik dili (Gothic)

Proto-Alman dili ailə ağacından da göründüyü kimi german dil qrupunun üç qolundan ən böyüyü qərbi german dilidir. Qərbi german dili qərbi germanların, yəni inqveonlar, istveonlar və ermionların dilidir. Inqveonlara anqlar, sakslar və frizlər, istveonlara franklar və ermionlara şvabalemanlar, bavarlar kimi kiçik tayfa dilləri daxildir. Əlbəttə, zaman keçdikcə bu tayfalar da bir neçə xalq və millət formalaşmışdır. Tarixi prosesə diqqət etsək görərik ki, b.e-nin 5-6-cı əsrlərində Britan adalarına köç edən bəzi kiçik tayfalar – anqlar, sakslar və yutlar ingilis xalqına təsir etmişdi. Bu təsir də tədricən millətin dil inkişafına başlanğıc vermişdi. Digər tayfa olan frizlər baxmayaraq ki, müstəqil dövlət yarada bilmədilər amma öz dillərini qoruyub saxlamağa nail olmuşdular. Frizlər hal-hazırda milli azlıqlar kimi Niderlandın Frislandiya və Qominqen əyalətlərində və Almaniyada (aşağı saksoniyada və Şlezviq – Qolşteyndə) yaşayan alman dilli az saylı xalqlardır. Qeyd edək ki, friz dili 2000 ildən artıqdır ki mövcuddur. Mənbələrdə də göstərilir ki, “Genetik olaraq friz dialektləri ingilis dili ilə sıx bağlıdır. Bununla yanaşı tarixi hadisələr ingilis və friz dillərinin bir-birindən ayrılması, Holland və friz dilinin yaxınlaşmasına səbəb oldu. Digər alman dillərinə olan liqivistik məsafə də tarixin gedişatında müxtəlif liqivistik əlaqə dərəcələrinə görə dəyişmişdir” (3, 13). Qədim sakson dili german dillərinin qədim qərbi german qrupu tayfa dialektlərindən biridir və heç bir müstəqil dövlət və müstəqil millət yaratmamışdır. Sakslar Böyük Karın 772-804-cü illərdə onlara qarşı apardığı müharibə nəticəsində siyasi müstəqilliyini itirmişdilər. Sakslar o zamanlar da qədim tayfa, yəni qədim sakson dilində danışdılar. Sakslar Reyn və Elba çayları, Şimal dənizi və Qars arasındakı ərazilərdə məskunlaşmışdılar. Müasir dövrə sakslar haqqında olduqca az məlumat gəlib çatmışdır. Bu məlumatları biz əsasən 9-12-ci əsrlərə aid olan yazılı kitabələrdə görürük. Bir çox qədim kitabələr kimi bu kitabələrdə dini-kilsə məzmunludur. Ən vacibi 9-cu əsrə aid edilir ki, bu da Böyük Karın oğlu Lüdovikin dövründə yaradılan “Heiland” evangel harmoniyadır (hərfi tərcümədə: Heiland – xilaskar deməkdir) kitabədə İsanın həyatı təsvir olunur. Qədim alliterasiya şeirli anonim poemadır. 6000 ayədən ibarətdir. İkinci böyük abidə dünyanın yaranmasını təsvir edən incil əfsanələrinin şərhidir. Bu da poetik əsərdir “Qenezis” (Genesis) adlanır. Təqribən 300 sətirdən ibarətdir. Hər iki abidə də yuxarı alman dilinin, habelə qismən qədim ingilis dili təsirini də görmək olar (1, 69). Yalnız erkən müasir dövrdə Şimal dənizi, Baltik dənizi sahilləri və Benrater xətti (Benrather Linie) arasındakı köhnə sakson dilli ərazi yenidən alman dilinin tarixşünaslığının diqqət mərkəzində idi. Çünki cənub hissə də yerli alman dili indi Martin Lüterin Müqəddəs Kitabının yüksək almanca tərcüməsindən sonra genişlənmiş və qitənin şimalındakı sakson dilini sıxışdırmışdı. Benrater xəttinin şimalındakı dil sahəsi bugün tez-tez “Aşağı” və ya “Aşağı Alman dili” adlanır. Ancaq burada da “aşağı” (nieder) əvvəlcə Şimali Almanıyanın düz mənzərələri üçün tamamilə neytral bir etiket kimi xidmət etmişdi. Bu dil sahəsi çox vaxt “Köhnə” və ya “Orta Aşağı Alman dili” kimi də adlandırılır. Lakin faktiki olaraq, bu tamamilə düzgün deyil çünki orta əsrlərdə Benrater xəttinin şimalında səs dəyişikliyi olmadan danışılan dil alman dilinin bir variant deyil, müstəqil bir dil olan sakson dili idi (2, 13). Bugün yüksək alman dilindən danışarkən, bu çox vaxt alman dilinin stilistik cəhətdən yaxşı inkişaf etmiş bir dil variantı ideyası ilə əlaqləndirilir. Qrammatik quruluşuna görə qədim sakson dilinin digər qərbi german dialektləri ilə xüsusilə qədim ingilis, eləcə də inqveonların dili ilə oxşar cəhətləri var. Inqveonizmdə xarakterik cəhət “qədim sakson dilində cəmdə feilin hər üç şəxsi üçün ümumi sonluğun olmasıdır” (1, 69). Saksoniya əhalisinin dil tarixində yeni dövrü 13-16-cı

⁴ Bakı Dövlət Universiteti və Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinin müəllimi, aynumiftaliyeva3103@gmail.com

əslərə təsadüf edir və bu dövrün yazılı abidələri şəhər dəbiyyatına aid idi.

Dillər arasında ən gözə çarpan xüsusiyyət ilk öncə fonetik fərqlərdə özünü göstərir. Dil zaman-zaman səs dəyişmələrinə məruz qalır. Dilləri müqayisəli şəkildə araşdırarkən hər şeydən əvvəl müxtəlif aspektləri əsas götürərək müqayisəli linqvistik təhlil edirlər. Bu ilkin araşdırma zamanı fonetika da özünü göstərir, sonra isə morfologiya və lüğət tərkibi bir-birilə ardıcıl şəkildə araşdırılır. Dillər arasındakı fərq təsadüfi deyil, sistemli şəkildə olur. Eyni qrupa daxil olan kiçik tayfa dilləri arasında da oxşar və fərqli cəhətlər mövcuddur. Bu dilləri müasir dövrdə nitqimizdə formalaşmış, inkişaf edən dillərlə müqayisə etməklə görmək olar.

Tədqiqatın elmi yeniliyi: Alman dilinin tarixi əsrlərdən bəri bir çox dilçilərin diqqət mərkəzində olmuş və araşdırılmışdır. Tədqiqatın elmi yeniliyi Qərbi german dillərinin müasir alman dilinə necə təsir etməsini araşdırmaq və onu liqivistik təhlil etməkdir.

Əsas hissə. Qərbi alman dilinə ingilis, alman, holland, afrikaans, idiş və friz dilləri daxildir. Qeyd edək ki, bu dillərin əksəriyyəti çox oxşardır və onlar yalnız dövlətin hüddudlarında danışılan standart dillər kimi mövqelərinə görə müstəqil dillər hesab olunurlar. Bunları və alman dil ailəsini - Proto-German dilini əsas götürməklə qruplaşdırıb linqvistik təhlil edə bilərik.

Dünyanın ən çox danışılan dillərini özündə birləşdirən german dilini yunan və latın müəlliflərindən qalan əl yazmalar, fin dilindəki alman mənşəli sözlər, run əlifbası ilə yazılmış yazılı kitabələrin köməyi ilə araşdırırıq. Xüsusilə fin dilindən götürülmüş sözlər zaman keçdikcə bir çox dəyişmələrə məruz qalmış və eyni zamanda qədim formalarını qoruyub saxlayaraq bugünüməzə qədər gəlib çatmışdır.

Bu bir həqiqətdir ki, qərbi german dilinə daxil olan ingilis dili bugünə qədər dünyada ən çox danışılan, inkişaf edən dildir. Hal-hazırda dünyada bir milyarddan çox əhali bu dildə danışır. Avropada ən çox yayılmış qərbi german dili olan ingilis, alman, holland dilidir. Qərbi alman dili fonoloji, morfoloji və leksik yeniliklər və ya arxaizmlərlə xarakterizə olunur. Aşağıdakılar qərbi alman fonoloji xüsusiyyətinə aid nümunələrdir: (6)

•Sözdən başqa bütün **labiovelar** samitlərin **delabializasiyası**.

- Qərbi Alman geminasiyası: [j] -dən əvvəl [r] istisna olmaqla, bütün samitlərin uzanması.
- [ð], /d/ nin frikativ allofonu bütün mövqelərdə [d] olur. (Digər iki frikativ [β] və [ɣ] saxlanılır)
- -t hərfinin -i ilə əvəzlənməsi.
- Son sözün itirilməsi [z]. Yalnız qədim yüksək almanca onu ümumiyyətlə ([r] kimi) və yalnız birhecalı sözlərdə saxlayır.

sözlərdə saxlayır.

Bəs bu nümunələrdəki **labiovelar** və **delabializasiyası** nədir? “Labiallaşma bəzi dillərdə səslərin ikinci dərəcəli artikulyasiya xüsusiyyətidir. Ən çox yayılmış labiallaşdırılmış samitlər, labiallaşdırılmış velarlardır. Fonologiyada labializasiya, həm də assimilyasiya prosesinin bir növüdür. Amerika ingilis dili hərflərini müxtəlif dərəcədə labiallaşdırır (r, ʃ, ʒ, tʃ, dʒ)” (5). Labiovelar isə iki mənada işlənir: “1. Yumuşaq damaq və dodaqlarda eyni vaxtda artikulyasiya ilə tələffüz edilən nitq səsinə aid olan və ya onu ifadə edən; 2. Labiovelar nitq səsi, məsələn ingilis dilində “q” hərfi samitinin bəzi tələffüzləri” (6) İngilis – friz və ya şimal dəniz yarımqrupunun bir neçə xüsusiyyəti vardır: Bəzi sözlərdə sözlər ardıcılığını dəyişir və eyni zamanda delabiallaşma baş verir – a) [u (:)] - ingilis dilində - [i:], [i]; friz dilində - [i : q], [i] məsələn alman dilində *suchen*, niderland dilində *zöken*, ingiliscə *seek*, friz dilində *sykje* - axtarmaq; b) [o:] - ingilis dilində [i:], friz dilində [i : q] - almanca *rot*, niderlandca *rood*, ingiliscə *red*, friz dilində *read* - qırmızı. Bəzi samitlərin qarşısından – n səsinin düşməsi; alman dilində - “*fünf*”; ingilis dilində - “*five*”; friz dilində “*fijf*” – beş. Bəzi sözlərdə [r] səsinin düşməsi: alman dilində “*Erde*”, niderland dilində “*aarde*” friz dilində “*ierde*” [i' qdɔ], ingilis dilində “*earth*” - torpaq. Alman (və idiş), eyni zamanda niderland (və afrikaans) dilinin bəzi oxşar xüsusiyyətləri vardır: 1. Bəzi qədim monofonqların yerinə diftonqlar: alman dilində “*weis*”, niderland dilində “*wijs*”, friz dilində “*wiis*” - müdrik; müasir ingilis dili ilə müqayisə edək: *wise* [waiz]. 2. Bəzi qədim diftonqların yerinə monofonqlar: alman dilində “*hoch*”, niderland dilində “*hoog*”, qot dili ilə müqayisə etsək “*háuhs*” [hau-] - yüksək, alman dilində “*lieb*”, niderland dilində “*life*” sözünü qədim norveç dili ilə müqayisə edək “*liob*”, *liab* - əziz. 3. Ayrılan feillərdə önsəkilçilər: alman dilində “*abschreiben*”, niderland dilində “*afschrijven*” - köçürmək – müasir alman dilində “*ich schreibe ab*”, müasir niderland dilində “*ik schrijf af*” - mən yazıram”. Alman dilinin əsas xüsusiyyətləri və ondan inkişaf etmiş idiş (şərqi və mərkəzi avropa yəhudilərinin əsasını alman dialektləri təşkil edən dildir) dialektləri ilə müqayisəsi:

1. Umlautun geniş yayılması və onun morfoloji vəziyyətə çevrilməsi: alman dilində “*Buch*” – kitab – “*Bücher*” (cəm. kitablar), “*alt*” – qoca, yaşlı – “*älter*” - daha yaşlı, “*stoßen*” – itələmək – “*stoßt*” itələyir, idiş dilində “*boim*” - ağac – “*beimer*” - ağaclar. Müasir alman dilində “*Baum*” – ağac, “*Baume*” – ağaclar.

2. Qüvvətli feillər arasında II və III şəxsin təkində kök saitini dəyişən feillər, yəni *e>i* və ya *ie* keçidi: *geben* - vermək – “*gibt*”; “*gibt*”; “*lesen*” – oxumaq, “*liest*”, “*liest*”.

3. Samitlərin ikinci dəyişməsi alman konsonantizminin əsasını müəyyənləşdirdi. Bu, altı alman kipləşən kar və cingiltili samitinə aiddir və samitlərin birinci dəyişməsinin nəticəsi hesab olunur. Samitlərin ikinci dəyişməsi bir sıra hadisələri özündə göstərir: Bu zaman cingiltili kipləşən *b*, *d*, *g* samitləri, kar *p*, *t*, *k* səslərinə keçir amma bu hadisə bütün qədim yuxarı alman ərazisini əhatə etmir; yeni alman dilində *gg>ck* qoşalaşması əmələ gətirir. Bu səslərə aşağıdakı nümunələr ilə müqayisə edək (1, 72):

1) qot dilində “*giban*”, qədim yuxarı alman dilində “*kepan*” – yeni yuxarı alman dilində isə “*geben*” – vermək;

qədim skandinav dilində “*ribba*”; qədim yuxarı alman dilində “*rippa*”, müasir alman dilində *der Rippe* - qabırğa;
2) qot dilində *aldus* - qoca, qədim yuxarı alman dilində “*alt*”, müasir ingilis dilində “*old*”, müasir alman dilində “*alt*”;
qot dilində “*dags*” - gün, qədim yuxarı alman dilində “*tag*”, müasir ingilis dilində “*day*”, müasir alman dilində “*der Tag*” - gün.

3) qot dilində “*gasts*”, qədim yuxarı alman dilində “*kast*”, müasir ingilis dilində “*guest*”, müasir alman dilində “*der Gast*” - qonaq; Samitlərin ikinci dəyişməsində **sk, sp, st, tr, ht, ft** istisnadır. Bu qruplarda kar kipləşən *p, t, k* samitlərində dəyişiklik olmur: müqayisə edək: qədim friz dilində “*skelda*” - danlamaq, qot dilində “*spinnan*” - toxumaq, “*gasts*” - qonaq, “*triggws*” - sadıq, “*nahts*” - gecə; dat dilində “*craeft*”, qədim skandinav dilində “*kraft*” - güc/bacarıq - qədim yuxarı alman dilində *sceltan, spinman, gast/kast, truiwi, naht, craft* (müasir ingilis dilində - *skold, spin, guest, true, night, craft*; yeni yuxarı alman dilində - *schelten, spinnen, der Gast, treu, die Nacht, die Kraft*).

Samitlərin ikinci dəyişməsi təqribən 6-ci əsrdə cənubda lanqobard və alemanların sahələrində meydana gəlmiş, bir neçə min il ərzində cənubdan şimala yavaş-yavaş zəifləyərək yayılmış, vaxt keçdikcə cənubi alman və orta alman dialektlərini əhatə etmişdir, lakin bununla bərabər aşağı alman dialektlərinə də təsir etmişdir. Yeni alman ədəbi dili şərqi frank dilində olan 9 hadisədən 6-sını 1) *t>s, p>f, k>h*; 2) *t>z, p>pf*, 3) *d>t*. əhatə edir. İdişdə samitlərin ikinci dəyişməsi *p>p, f-ni* əhatə edir: 1. alman dilində “*zwei*” - ingilis dilində “*two*”, niderland dilində “ *twee*” - iki; alman dilində “*das Pferd*”, idiş dilində “*Ferd*” - niderland dilində “*paard*” - at; Əvvəl gələn [s] və [z] səslərində cingiltilik: alman dilində “*sitzen*” [z] - ingilis dilində “*sit*” - oturmaq”. 2. [st] [sp] [st-] [sp-] - də əvvəldə gələn birləşmələr: alman dilində “*der Stein*” - “*stone*”, niderland dilində “*steen*” - daş; alman dilində “*die Sprache*”, friz dilində “*spraak*” - dil. 3. Başlangıç [s-] [sk-j]: alman dilində “*der Schuh*”, niderland dilində “*schön*”, friz dilində “*schoech*” - ayaqqabı, ingilis dilində: shoe [s-].

Anglo-Friz dilləri bir neçə səs dəyişikliyinə görə digər qərbi alman dillərindən fərqlənir: aşağı alman dilində də mövcud olan İnvaeon burun spirant qanunundan başqa, İngilis-Friz dilində *k* - nın palatizasiya əksər hallarda unikaldır, müasir Anglo-Frisian dillərinə də unikaldır: (4)

- İngilis dilində *cheese* və qərbi friz dilində *tsiisi*, lakin hollandiya dilində *kaasi*, aşağı Alman dilində *Kees* və müasir alman *der Käse* - pendir
- İngilis dilində *church* və qərbi Friz dilində *tsjerke*, lakin hollandiya dilində *kerk*, aşağı alman dilində *Kerk, Kark* və müasir alman *die Kirche* - kilsə
- İngilis dilində *sheep* və qərbi frizz dilində *skiep*, lakin hollandiya dilində *schaap* (cəmdə. *schapen*), aşağı alman dilində *Schaap*, müasir alman dilində *das Schaf* (cəmdə. *die Schafe*) - qoyun.

Nümunələrdən də göründüyü kimi sözlər arasında palatalizasiya hadisəsi baş vermişdir, yəni samitlər ön saitlərdən və ya damaq yaxınlaşmasından əvvəl gəldikdə bu hadisə baş verir. Qeyd edək ki, palatalizasiya müxtəlif dillərdə fərqli fonoloji keyfiyyətə malikdir. İngilis dilində allofonik, digər dillərdə isə fonemikdir. Fonemik palatalizasiya iki samit fonemləri fərqləndirən xüsusiyyətdir. Bu xüsusiyyət rus, irlandiya və şotlandiya qael dillərinə aiddir.

Hollandiyada danışılan aşağı alman dialektləri əsasən Aşağı Sakson, Almaniyanın şimal-qərbində (Aşağı Saksoniya, Vestfaliya, Şlezviq-Holşteyn, Hamburq, Bremen və Elbenin qərbində Saksoniya-Anhalt) ya Aşağı Alman və ya Aşağı kimi danışılır. Sakson və Almaniyanın şimal-şərqində (Meklenburq-Qərbi Pomeraniya, Brandenburg və Elbanın şərqindəki Saksoniya-Anhalt) əsasən aşağı almanca danışılır. Çünki Almaniyanın şimal-qərbi və Hollandiyanın şimal-şərqi saksların məskunlaşdığı ərazi idi (Köhnə Saksoniya), aşağı alman dili isə aşağı alman dilində danışanların slavyandilli əhalinin yaşadığı ərazilərə şərqə miqrasiyası ilə şimal-şərq Almaniya yayıldı (Germania Slavica). Tarixi dilçilikdə İnvaeon burun spirant qanunu (həmçinin Anglo-Frizian və ya Şimal dənizi Alman burun spirant qanunu adlanır) Qərbi Alman dillərinin İnvaeon dialektlərində baş verən fonoloji inkişafın təsviridir. Bura Köhnə İngilis, Köhnə Friz və Köhnə Sakson və daha az dərəcədə Köhnə Hollandiya (Köhnə Aşağı Frankon) daxildir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. **Kitab:**
2. Əliyeva Nərin Əbülfəz qızı. “German filologiyasına giriş” kursundan mühazirə mətnləri. Bakı, Nurlan, 2009, 108 səh.
3. Jörg Riecke. Geschichte der deutschen Sprache. Eine Einführung.
4. Thorsten Roelcke. Geschichte der deutschen Sprache. 128 Seiten, Paperback, Verlag C.H.Beck, München
5. **İnternet resursları:**
6. Anglo-Frisian languages - Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/Anglo-Frisian_languages
7. Labialization - Wikipedia <https://en.wikipedia.org/wiki/Labialization>
8. Labiovelarize definition and meaning – Collins Dictionary. <https://www.collinsdictionary.com>
9. Proto-dil – Wikipedia <https://az.wikipedia.org/wiki/Proto-dil>

Açar sözlər: Dil, lingvistik, dialekt, labiovelar və delabializasiya müqayisə

Keywords: Language, linguistics, dialect, labiovelar, delabialization and comparison

Ключевые слова: Язык, лингвистика, диалект, лабиовеляр, делабиализация и сравнение

Qərbi german dillərinin müasir alman dilinə təsiri və liqvistik təhlili

Xülasə

"Giriş" dilçilik məsələlərini xarakterizə edən ümumi nəzəri məsələləri, mövzunun aktuallığını və tədqiqatın elmi yeniliyini əhatə edir.

Məqalədə “Proto-alman dili ailə ağacı”nın təsviri ilə dillər arasındakı genetik əlaqələri haqqında müxtəlif fikirlərə toxulub və onları nümunələr əsasında bir-birilə müqayisə etməklə təhlili verilmişdir. Eyni zamanda kiçik tayfa dillərinin oxşar və fərqli cəhətləri müəyyən dərəcədə araşdırılmışdır. Bu qrupa daxil olan dillərin fonoloji,

morfoloji və leksik yenilikləri qeyd olunmuşdur. Fonoloji xüsusiyyət olan labiovelar və delabializasiyanın xüsusiyyətləri nümunələr əsasında təhlil edilmişdir. Samitlərin ikinci dəyişməsi haqqında müqayisəli formada, dolğun məlumatlar verilmişdir.

The influence of West Germanic languages on modern German and its linguistic analysis

Summary

"Introduction" covers the general theoretical issues characterizing the issues of linguistics, that is, the relevance of the topic, the scientific novelty of the research.

In the article, the description of the „Proto-German language family tree“ and various ideas about the genetic relationships between languages were touched upon and analyzed by comparing them with each other on the basis of examples. At the same time, the similarities and differences of small tribal languages have been investigated to some extent. The phonological, morphological and lexical innovations of the languages included in this group have been noted. The features of labiovelar and delabialization, which is a phonological feature, were analyzed based on examples. Full information about the second change of consonants is given in a comparative form.

Влияние западногерманских языков на современный немецкий язык и его лингвистический анализ

Резюме

«Введение» освещает общетеоретические вопросы, характеризующие проблемы языкознания, то есть актуальность темы, научную новизну исследования.

В статье затронуты и проанализированы путем сравнения их друг с другом на основе примеров описание «генеалогического древа прагерманского языка» и различные представления о генетических связях между языками. При этом в той или иной степени были исследованы сходства и различия языков малых племен. Отмечены фонологические, морфологические и лексические новации языков, входящих в эту группу. На примерах проанализированы особенности лабиовелярности и делабиализации, которая является фонологическим признаком. Полная информация о второй смене согласных дается в сравнительной форме.

Rəyçi: dos. E. Vəliyeva